

Koululaisille monilukutaitoa kehittäviä tehtäviä kirjastoon

7.5.2025

Kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelija Mirja Paason toiminnallinen opinnäytetyö valmistui helmikuussa 2025. Opiskelija sai aiheen opinnäytetyöhön opintoihin kuuluvan harjoittelun aikana. Työn tavoitteena oli suunnitella Oulussa sijaitsevaan Hiukkavaaran kirjastoon iltapäivätekemistä, johon lapset voivat osallistua omatoimisesti kirjaston esille laittamien materiaalien ja ohjeiden avulla. Toiminnallisen tekemisen avulla pyrittiin edistämään lasten monilukutaitoa, tiedonhakutaitoja sekä lukemisen intoa. Samalla kokeiltiin, voisiko iltapäivällä tarjottava toiminta toimia muissakin kirjastoissa, jotka sijaitsevat koulun kanssa samassa rakennuksessa tai pihapiirissä.

Paason harjoittelupaikka, Oulun Hiukkavaara kirjasto, sijaitsee monitoimitalossa. Samassa rakennuksessa toimivat myös ala- ja yläkoulu, päiväkoti sekä nuorisotila. Kirjaston tiloissa vierailee päivän aikana paljon alakoululaisia, etenkin 2.–4. luokkalaisia. Välillä lasten meno saattaa muuttua riehakkaaksi kirjaston tiloissa. Iltapäivätekemisellä voitaisiin tarjota lapsille mukavaa ja mielekästä tekemistä, jonka avulla pystyttäisiin hillitsemään lasten vauhdikasta käytöstä kirjastossa ja ohjata sitä lukutaitoa vahvistavan tekemisen pariin.

Hiukkavaaran monitoimitalon toimijoiden yhteistyölle on hyvät edellytykset sekä läheisen sijainnin että monien yhteisten tavoitteiden vuoksi. Monilukutaitoiset ja yhteiskunnassa sujuvasti toimivat aikuiset ovat kaikille toimijoille tärkeä päämäärä, jonka saavuttamiseksi työskennellään. Se on myös yksi Kansallisen lukutaitostrategian 2030 tärkeä suuntaviiva samoin kuin lukutaitoa edistävien ja tukevien rakenteiden luominen ja vahvistaminen (Opetushallitus, 2021, 21). Paason opinnäytetyössä suunniteltu ja testattu iltapäivätekeminen kirjastossa tukee monilukutaitoa ja vahvistaa Hiukkavaaran monitoimitalon toimijoiden yhteistyötä.

Työpajoja, teemahaastatteluja ja toiminnan testaamista

Iltapäivätoiminnan suunnittelussa ja kokeilussa käytettiin monipuolisia tutkimusmenetelmiä, joiden tavoitteena oli varmistaa toiminnan sopivuus ja kiinnostavuus kohderyhmälle. Tutkimusmenetelmiä olivat ideatyöpaja ja teemahaastattelu Hiukkavaaran kirjaston työntekijöille, tehtävätyöpaja ja kyselyt kahdelle Hiukkavaaran koulun 3.–4.-luokkalaisten ryhmälle, iltapäivätoiminnan käytännön kokeilu Hiukkavaaran kirjastossa 2.–4.-luokkalaisille sekä havainnointi.

Toiminnan suunnittelu lähti käyntiin toiminnallisten tehtävien suunnittelusta. Opinnäytetyöhön otettiin mukaan viisi tehtävää, joita hyödynnettiin koko prosessin aikana iltapäivätoiminnan suunnittelussa. Jokaisella tehtävällä oli oma teemansa liittyen tiedonhankintaan, media-, informaatio- ja audiovisuaaliseen lukutaitoon sekä lukemaan innostamiseen ja kielijumppauttamiseen.

Ideatyöpajassa saatiin lasten- ja nuortenkirjastotyötä tekeviltä kirjastonhoitajilta näkemyksiä suunnitellusta iltapäivätoiminnasta ja sen sisältämistä tehtävistä. Ideatyöpajassa kirjastonhoitajat saivat suorittaa tehtävät, jonka jälkeen keskusteltiin siitä, ovatko tehtävät sisällöltään toimivia Hiukkavaaran kirjastossa. Kirjastonhoitajien mielestä tehtävät olivat hyvin suunniteltuja kokonaisuuksia ja mahdollisia toteuttaa kirjastoympäristössä. Tehtävät tarjoavat niin loogisille kuin luoville ajattelijoille tekemistä.

Tehtävätyöpajassa kohderyhmään kuuluvat 3.–4.- luokkalaiset pääsivät tekemään suunniteltuja tehtäviä ja antamaan niistä palautetta. Heiltä myös kysyttiin, kiinnostaisiko heitä jatkossa tehdä vastaavanlaisia tehtäviä. Työpajassa toteutettiin kaksi kyselyä, mielipidekysely tehtävistä sekä tehtävätyöpajan loppukysely. Kyselyjen tulokset osoittivat, että tehtävät olivat lapsille mieluisia ja vaikeustasoltaan sopivia. Suurin osa lapsista piti myös iltapäivätoiminnan ideasta ja olisi jatkossakin kiinnostunut käymään kirjastossa tekemässä tehtäviä välitunneilla tai koulupäivän jälkeen.

Käytännön kokeilussa testattiin uutta suunniteltua iltapäivätoimintaa Hiukkavaaran kirjastossa. Kokeilun aikana kirjastontyöntekijät havainnoivat, kuinka iltapäivätoiminta toimi kirjaston tiloissa: löysivätkö lapset tehtävien pariin, mitä lapset pitivät tehtävistä, rauhoittiko tekeminen lasten käytöstä kirjastossa.

Kirjaston työntekijöiden havaintojen mukaan lapset löysivät tehtävien pariin omatoimisesti. Tehtävät olivat mieluisia ja saivat lapsilta paljon positiivisia kommentteja. Viikon mittainen käytännön kokeilu ei vielä ehtinyt rauhoittaa kirjaston tilannetta, mutta jatkossa niin voi tapahtua. Kirjastonhoitajat olivat sitä mieltä, että tällainen toiminta palvelisi sekä henkilökuntaa että asiakkaita.

Helposti toteutettavaa ja omiin tarpeisiin mukautuvaa iltapäivätoimintaa

Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että tehtävämuotoinen iltapäivätoiminta voi toimia Hiukkavaaran kirjastossa ja muissa kirjastoissa, joiden käyttäjissä on paljon lapsia ja joiden tilat sijaitsevat koulun kanssa samassa

rakennuksessa tai sen läheisyydessä.

Omatoiminen, tehtävien ratkaisemisesta koostuva, iltapäivätoiminta on helppo toteuttaa kirjastoympäristössä. Opinnäytetyöhön liittyvässä toiminnan testaamisessa havaittiin, että lapset innostuivat tehtävistä. Kun on mielekästä tekemistä, voisi se myös rauhoittaa tilannetta kirjaston tiloissa. Iltapäivätoiminnan aloittaminen edellyttää kirjaston työntekijöiltä aikaa tehtävämateriaalien suunnitteluun, sillä koululaisille olisi hyvä olla säännöllisesti uusia tehtäviä ratkaistavaksi. Iltapäivätoimintaa voi muokata oman kirjaston resurssien mukaisiksi tarjoamalla uusia tehtäviä itselle sopivaan tahtiin, esimerkiksi joka toinen viikko tai kerran kuussa.

Toiminnan avulla saataisiin lisää yhteistyötä koulun, iltapäiväkerhon ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Iltapäivätoiminta voi tuoda myös vähemmän innokkaita lapsia kirjastoon. Tavoitteellinen toiminta tukee omalta osaltaan kirjastolain toteutumista ihmisten monilukutaidon, tiedonhakutaitojen, lukemiskulttuurin sekä elinikäisen oppimisen ja osaamisen kehittämisessä (1492/2016, 2§).

Opinnäytetyö Theseuksessa: Paaso, M. (2025). *Iltapäivätekemistä Hiukkavaaran kirjastoon: toiminnallisia tehtäviä 2.-4.-luokkalaisille tukemaan lasten monilukutaitoa, tiedonhakutaitoja ja lukemaan innostamista. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus.* https://app-staging.seamk.hion.devnna.fi/Record/theseus_seamk.10024_880426?sid=4997240222**Mirja Paaso**
Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman opiskelija
SEAMK

Sari Mäkinen-Laitila
Lehtori ja opinto-ohjaaja, Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma
Opinnäytetyön ohjaaja
SEAMK

Lähteet

Opetushallitus. Lukuliike. (2021). Kansallinen lukutaitostrategia 2023. Suomi maailman lukutaitoisin maa 2030. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kansallinen_lukutaitostrategia_2030_0.pdf

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161492